

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра публічного управління і проектного менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

10 вересня 2020 року, протокол № 7

Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

**ЄВРОПЕЙСЬКА СОЦІАЛЬНА І ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА
(дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти)**

Рівень вищої освіти:

- другий (магістерський)
- третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: без обмежень

Спеціальність: без обмежень

Освітньо-наукова програма: без обмежень

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни **«Європейська соціальна і гуманітарна політика»**, дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти складена відповідно до навчальних планів освітньо-наукових / освітньо-професійних програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Автор-укладач робочої програми навчальної дисципліни:

Н. Г. Діденко, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 01 від 09 вересня 2020 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 7 від 10 вересня 2020 р.)

©Діденко Н.Г., 2020 р.

© ДЗВО «УМО», 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідно до ECTS –3	Галузь знань: без обмежень Спеціальність: без обмежень Освітньо-наукова програма: без обмежень	заочна форма навчання
		Навчальна дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти
		Рік підготовки
		2
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: • другий (магістерський) • третій (освітньо-науковий)	Семестр
		3
		Лекції
		10
		Семінари, практичні
		20
		Самостійна робота
		60
		Форма контролю залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Метою навчальної дисципліни є введення магістрів (аспірантів) у коло питань, які стосуються формування системи знань щодо основних тенденцій і проблем європейської соціальної та гуманітарної політики; особливостей європейської соціальної інтеграції, захисту прав людини; формування навичок порівняльного аналізу та використання отриманих знань у практичній діяльності для удосконалення соціальної та гуманітарної політики в Україні.

Основними завданнями дисципліни є:

- оволодіння магістрами основними знаннями про основні напрями європейської соціальної і гуманітарної політики;
- засвоєння основних вимог до набуття позитивного європейського досвіду, демократичної поведінки та комунікативної взаємодії;
- формування навичок порівняльного аналізу та вивчення знань про спільну європейську спадщину та практичних умінь адаптуватись до життя і навчання в різних країнах Європи, бути мобільними, соціально здібними, здатними до комунікації і захисту своїх прав;

- використання отриманих знань у практичній діяльності, поширюючи серед інших громадян України знання про завдання, які повинні бути вирішені в країні в процесі європейської інтеграції.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають загальних компетентностей та soft skills:

Аналіз та синтез Здатність до формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору.

Креативність. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання.

Здатність логічно і критично мислити. Здатність розв'язувати значущі проблеми у сфері управління..

Співпраця в команді задля досягнення спільної мети. Здатність налагоджувати навчально-наукову і міжособистісну взаємодію, співробітництво

Презентаційні навички. Здатність презентувати результати досліджень на всіх рівнях.

В процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі здатні набути певних фахових компетентностей, що стосуються здатності приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням європейської соціальної та гуманітарної інтеграції, соціальних та гуманітарних цілей ЄС та шляхів їх досягнення, розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення складних управлінських і соціальних проблем та вдосконалення публічного управління та адміністрування в умовах змін.

Основними організаційними формами вивчення навчальної дисципліни є: лекції, практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань, контрольні заходи.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	всього	лекції	практ.	СР
Тема 1. Інституційно-політична система ЄС. Особливості європейської соціальної та гуманітарної інтеграції.	12	2	2	8
Тема 2. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика в країнах ЄС.	12	2	2	8
Тема 3. Основні напрями європейської соціальної політики та соціального прогресу.	12	2	2	8
Тема 4. Соціальний захист в ЄС.	12		4	8
Тема 5. Соціальна безпека й якість життя людини в ЄС.	10		2	8
Тема 6. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи	10		2	8

працевлаштування				
Тема 7. Європейська політика в галузі освіти, професійної підготовки	12	2	2	8
Тема 8. Європейська молодіжна політика	9		2	7
Тема 9. Гендерна політика в Європі.	11	2	2	7
Разом	90	10	20	60

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з наступних тем:

Тема 1. Інституційно-політична система ЄС. Особливості європейської соціальної та гуманітарної інтеграції.

Підстави європейської інтеграції. Еволюція ідеї європейської єдності. Етапи європейської інтеграції. Європейські угоди. Європейські інституції: Європейська Рада. Європейський Парламент. Рада ЄС. Європейська Комісія, децентралізовані агентства ЄС, Європейський Суд.

Права людини та їх захист. Особливості європейської соціальної та гуманітарної інтеграції. Європейські програми боротьби з бідністю.

Проблеми європейського вибору України: історико-геополітичний контекст. Інтеграція України до ЄС: основні етапи. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

Тема 2. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика в країнах ЄС.

Основні складові гуманітарної сфери. Європейські цінності як основа гуманітарного розвитку в ЄС.

Поняття гуманітарної політики, її сутність, Пріоритети та задачі. Владні установи, що опікуються гуманітарною політикою в ЄС.

Європейські гуманітарні програми та ініціативи.

Основні напрями та особливості здійснення гуманітарної політики в країнах ЄС.

Тема 3. Основні напрями європейської соціальної політики та соціального прогресу.

Інструменти європейської соціальної політики. Фінансові субсидії і метод відкритої координації. Розробка та оцінка соціальних аспектів.

Прогресивні соціальні стандарти в країнах ЄС.

Соціальний діалог в ЄС.

Соціальна відповідальність бізнесу. Інформування, консультації працівників, що працюють в транснаціональних компаніях.

Європейське соціальне партнерство. Роль соціального партнерства в соціально-політичній системі європейських країн. Порівняльний аналіз європейських моделей соціального партнерства: британська, німецьке

соціальне ринкове господарство, дирижистська модель у Франції, моделі соціального партнерства в Австрії, Нідерландах, Італії, Швеції, Фінляндії. Основні напрями формування спільних партнерських структур в Європі. Рада європейських підприємств.

Тема 4. Соціальний захист в ЄС.

Демографічна ситуація і соціальна структура населення в ЄС.

Соціальне страхування та соціальна допомога, пенсійне та медичне страхування, страхування по тимчасовій непрацездатності.

Пенсійний захист: поточна ситуація і перспективи розвитку.

Основні форми державної підтримки бідних громадян.

Підтримка сімей з дітьми.

Європейська політика дій проти соціального виключення громадян. Сучасна європейська політика запобігання соціального виключення: головні засади та правові моменти. Роль «третього сектору» та організацій взаємодопомоги у подоланні соціального виключення. Політика обмеження практики соціального виключення та її рівні (діяльність регіональних, національних, міжнародних суспільних формувань та рухів).

Тема 5. Соціальна безпека й якість життя людини в ЄС.

Концепція людського розвитку. Якість життя людини, її основні критерії. Поняття прожиткового мінімуму, рівня малозабезпеченості та бідності. Групи ризику за критерієм бідності. Складові споживчого кошика. . Тенденції у змінах якості і рівня життя в ЄС.

Індекс людського розвитку. Загальна європейська політика щодо поліпшення умов життя і праці громадян. Основні напрямки євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я. Моделі організації охорони здоров'я в країнах ЄС: соціальне страхування та державна охорона здоров'я. Охорона громадського здоров'я. Безпека та здоров'я на роботі. Надання медичної допомоги за кордоном.

Поняття соціальної безпеки, Механізми формування соціальної безпеки.

Соціальний капітал, його формування в країнах ЄС. Європейський центр трудових відносин, Європейська трудова рада.

Тема 6. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи працевлаштування.

Загальний ринок праці та вільне переміщення трудових ресурсів. Соціальний захист працівників - мігрантів.

Свобода підприємницької діяльності. Спільна європейська політика і стратегія зайнятості в ЄС.

Діяльність Європейського соціального фонду та інших фондів для вирішення соціальних проблем.

Тема 7. Європейська політика в галузі освіти, професійної підготовки.

Формування ЕНЕА. Пріоритети ЄС у сфері політики в галузі освіти. Болонський процес і формування ЕНЕА.

Мобільність у сфері освіти та професійної підготовки. Визнання дипломів: додаток до диплому і його функції.

Європейські освітні програми. Безперервне навчання (LLL) в якості пріоритету у сфері освіти.

Розвиток академічної мобільності ЄС - Україна.

Тема 8. Європейська молодіжна політика.

Європейська соціальна модель і захист прав молоді в ЄС. Пріоритети молодіжної політики в ЄС: забезпечення прав людини та розвитку демократії; міжкультурний діалог та соціально-культурне розмаїття; соціальна інтеграція молодих людей.

Стратегія молодіжної політики ЄС «Молодь - Інвестування та надання можливостей» та молодіжних програм ЄС.

Тема 9. Гендерна політика в Європі.

Проблема гендерної рівності. Європейські інструкції з принципів гендерної рівності в оплаті, працевлаштуванні, професійній підготовці та кар'єрі.

Практика держав Європейського Союзу в забезпеченні гендерної рівності.

Законодавство щодо гендерної рівності в ЄС та механізми його реалізації. Комплексний підхід до гендерної рівності (gender mainstreaming). Роль держави у забезпеченні гендерної рівності (на прикладі окремих країн ЄС).

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

№	Назва теми	Зміст	К-ть годин
1	Тема 1. Інституційно-політична система ЄС. Особливості європейської соціальної та гуманітарної інтеграції.	1. Дайте характеристику основних факторів, які вплинули на створення Європейського Союзу. 2. Яким чином відбувалося договірне оформлення Європейського союзу, що таке «стовпи» Європейського союзу? 3. Як відбувалася еволюція органів Європейського союзу? 4. Що таке гуманітарний розвиток, як здійснюється гуманітарна інтеграція в ЄС? 5. Доведіть, що захист прав людини є пріоритетним в	8

		<p>діяльності європейського Співтовариства.</p> <p>6. Які основні напрями європейської політики щодо формування нової якості життя громадян та боротьби з бідністю?</p> <p>7. Проаналізуйте формування спільної європейської політики з поліпшення умов життя і праці громадян. Якими є сьогоденні результати?</p> <p>8. Яка політика протидії бідності застосовується у країнах ЄС?</p>	
2	<p>Тема 2. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика в країнах ЄС.</p>	<p>1. Як ви розумієте поняття «європейська ідентичність» та спільні європейські цінності?</p> <p>2. Які владні установи опікуються гуманітарною політикою в ЄС, якими є їх функції?</p> <p>3. Охарактеризуйте пріоритети та задачі гуманітарної політики ЄС?</p> <p>4. Які європейські гуманітарні програми та ініціативи набули найбільшого поширення, як залучена до них Україна?</p> <p>5. Наведіть приклади найбільш ефективних гуманітарних ініціатив та програм в країнах ЄС.</p>	8
3	<p>Тема 3. Основні напрями європейської соціальної політики та соціального прогресу.</p>	<p>1. В чому полягає сутність юридичної та ціннісної структури соціальної політики ЄС?</p> <p>2. Якими є стандарти якості життя в Європі? Наведіть приклади.</p> <p>3. Проаналізуйте формування спільної європейської політики з поліпшення умов життя і праці громадян. Якими є сьогоденні результати?</p> <p>4. Як відбувається соціальний діалог в ЄС?</p> <p>5. Яку долю ВВП виділяють країни ЄС на соціальні видатки?</p> <p>6. Які причини обумовили розвиток</p>	8

		<p>в Європі соціального партнерства?</p> <p>7. Чому німецька модель соціального партнерства є найбільш ефективною та соціально орієнтованою?</p> <p>8. Які спільні партнерські структури створені в рамках Євросоюзу?</p> <p>9. Яке значення має європейський досвід соціального партнерства для України?</p> <p>10. Дайте характеристику соціальної відповідальності бізнесу в країнах ЄС.</p>	
4	Тема 4. Соціальний захист в ЄС.	<p>1. Якими є основні напрями соціального забезпечення та відкритої координації соціальної політики країн ЄС?</p> <p>2. Які форми соціального страхування застосовуються у країнах ЄС?</p> <p>3. Як регулюється у країнах ЄС пенсійне законодавство?</p> <p>4. Якими є практики соціального захисту громадян в країнах ЄС? Які форми соціального виключення Ви знаєте?</p> <p>5. Що таке слаборесурсні групи і яким чином вони можуть стати агентами соціального виключення?</p> <p>6. Чи можуть бути агентами виключення окремі країни в цілому?</p> <p>7. У який спосіб система розподілу влади впливає на соціальне виключення тих чи інших груп?</p> <p>8. У чому полягає різниця між ситуацією та станом соціальної ексклюзії?</p> <p>9. Коротко передайте зміст статті Європейської соціальної хартії щодо дій проти соціального виключення громадян.</p> <p>10. Яку роль може відігравати</p>	8

		самоорганізація населення у сфері обмеження соціальної ексклюзії?	
5	Тема 5. Соціальна безпека й якість життя людини в ЄС.	<p>1.Визначте основні напрямки соціальної безпекової політики в ЄС.</p> <p>2.В чому полягає європейська політика щодо поліпшення умов життя і праці громадян?.</p> <p>3.Що таке індекс людського розвитку, які його показники серед країн ЄС?</p> <p>4. В чому полягає проблема міждержавного регулювання права на охорону здоров'я в контексті правового простору ЄС?</p> <p>5.Визначте вплив європейського права на процеси організації охорони здоров'я в країнах-учасниках ЄС.</p> <p>6.Які існують моделі організації охорони здоров'я в країнах ЄС?</p> <p>7.Що таке соціальний капітал, як формується соціальний капітал в країнах ЄС?</p> <p>8.Якими є механізми формування соціальної безпеки?</p>	8
6	Тема 6. Ринок праці в Європі: основні проблеми, тенденції та перспективи працевлаштування	<p>1. Що означає «соціальний вимір» європейського спільного ринку?</p> <p>2. Як протидіє Євросоюз «соціальному туризму»?</p> <p>3. Що означає вільний рух робочої сили в ЄС?</p> <p>4. Охарактеризуйте спільний ринок праці в ЄС.</p> <p>5. Які права в рамках ЄС мають робітники та члени їх сімей, що виїжджають на роботу до інших європейських країн?</p> <p>6. Які можливості надає Європейський страховий поліс?</p> <p>7. Яку діяльність здійснює Європейська служба зайнятості?</p> <p>8. З якими проблемами на ринку праці стикаються в ЄС після його розширення?</p>	8

		<p>9. Якими є умови для організації підприємницької діяльності в ЄС?</p> <p>10. Якими є основні стратегії зайнятості в ЄС?</p> <p>11. Яку діяльність здійснює Європейський соціальний фонд?</p>	
7	Тема 7. Європейська політика в галузі освіти, професійної підготовки	<p>1. Якими є пріоритети ЄС у сфері освіти?</p> <p>2. Коли і з якою метою розпочався Болонський процес? Як відбувалося формування Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА)?</p> <p>4. Які можливості отримують громадяни ЄС у сфері професійної підготовки?</p> <p>5. Які європейські освітні програми є доступними для українських студентів та науковців?.</p> <p>6. Поясніть, чому «освіта впродовж всього життя» (LLL) виступає в якості пріоритету ЄС у сфері освіти?</p> <p>7. Якою є процедура визнання дипломів в рамках ЄС? Що таке «європерепустка»?</p> <p>8. Які соціальні гарантії мають студенти в ЄС?</p> <p>9. Якими Ви бачите перспективи розвитку освіти в Україні в рамках Європейського простору вищої освіти?</p>	8
8	Тема 8. Європейська молодіжна політика	<p>1. Якими є пріоритети ЄС у сфері молодіжної політики?</p> <p>2. Які захищаються права молоді в ЄС?</p> <p>3. Які європейські молодіжні програми є доступними для українських молодих людей?.</p> <p>4. Поясніть, в чому полягає Стратегія молодіжної політики ЄС «Молодь - Інвестування та надання можливостей»?</p> <p>5. Наведіть приклади позитивних практик мобільності</p>	7

		молоді та міжкультурного діалогу ЄС - Україна 6. Якими Ви бачите перспективи розвитку молодіжного співробітництва між Україною та ЄС?	
9	Тема 9. Гендерна політика в Європі.	1. Які рішення ЄС обумовили реалізацію гендерної рівності в Європі? 2. Якими були основні етапи формування європейських принципів гендерної рівності в оплаті, зайнятості, професійній підготовці та просуванні по службі? 3. Наведіть приклади практики держав Європейського союзу в забезпеченні гендерної рівності. 4. Яким чином можна вирішувати в ЄС питання гендерної рівності? 5. Які спеціальні органи в ЄС захищають права жінок на гендерну рівність? 6. Яка допомога жінкам надається Європейським соціальним фондом?	7
	Разом		60

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання передбачають (за вибором магістра, аспіранта):

- 1) підготовку реферату (есе),
- 2) підготовку презентацій на мультимедійному обладнанні,
- 3) підготовку тез доповідей на науково-практичну конференцію за тематикою дисципліни.

Основні вимоги: критичний та креативний аналіз проблеми, для якого необхідним є порівняння існуючих щодо проблеми точок зору та обґрунтування власної позиції.

Технічні вимоги: реферат: обсяг – до 20 стор., есе: обсяг – до 10 стор., Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1, не менше ніж 5 позицій у списку літератури, коректне оформлення посилань, презентація – до 15 слайдів..

Орієнтовні теми індивідуальних завдань:

1. Моє відношення до можливості і перспективи європейської інтеграції України.

2. Який взаємозв'язок «європейської ідентичності» та «європейських цінностей»?
3. Чому стандарти якості життя в Європі є основою прикладом для інших країн? Наведіть приклади.
4. Проаналізуйте нову Стратегію безпеки ЄС. Як впливатиме ця Стратегія на вирішення конфліктів в Україні?
5. У 2017 році ЄС відзначив 60 років свого існування. Які здобутки ЄС Ви вважаєте найбільш вагомими?

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

на лекціях чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються аспіранти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

на практичних заняттях запроваджуються різні навчальні технології: семінар-розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; семінар-вирішення ситуаційних вправ; семінар-розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

самостійне навчання реалізується у підготовці до практичних занять, у виконанні індивідуальних творчих завдань, у роботі з підготовки мультимедійних презентацій, що будуть проаналізовані, обговорені та оцінені в академічних групах. Під час підготовки до занять здобувачі вищої освіти розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу наукової літератури та інформаційних матеріалів, синтезу та аналітичного мислення.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль: опитування під час практичних занять, оцінка якості доповідей, співдоповідей та рефератів, оцінка виконання проектних завдань, виконання і захист ІНДЗ.

Підсумковий контроль – залік.

Розподіл балів для оцінювання результатів навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота					ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		25	100
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5		
15	15	15	15	15		

Якість засвоєння змістових модулів оцінюється за бально-рейтинговою шкалою (національною і шкалою ECTS).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	задовільно	
1-59	незадовільно	не зараховано

Перелік питань для підсумкового контролю знань:

1. Інтеграція України до ЄС: основні етапи. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.
2. Європейські цінності як основа гуманітарного розвитку в ЄС.
3. Основні напрями та особливості здійснення гуманітарної політики в країнах ЄС.
4. Інструменти європейської соціальної політики. Фінансові субсидії і метод відкритої координації.
5. Соціальна відповідальність бізнесу в ЄС.
6. Роль соціального партнерства в соціально-політичній системі європейських країн.
7. Соціальне страхування та соціальна допомога в ЄС.
8. Пенсійний захист в ЄС: поточна ситуація і перспективи розвитку.
9. Основні форми державної підтримки бідних громадян в країнах ЄС.
10. Підтримка сімей з дітьми в країнах ЄС.
11. Сучасна європейська політика запобігання соціального виключення в ЄС.
12. Якість життя людини, її основні критерії в країнах ЄС.
13. Основні напрямки євроінтеграції у сфері безпеки і охорони здоров'я.
14. Загальний ринок праці та вільне переміщення трудових ресурсів в ЄС.
15. Соціальний захист працівників – мігрантів в ЄС.
16. Свобода підприємницької діяльності в ЄС.
17. Діяльність Європейського соціального фонду та інших фондів для вирішення соціальних проблем.
18. Пріоритети ЄС у сфері політики в галузі освіти. Болонський процес і формування ЕНЕА.
19. Європейська соціальна модель і захист прав молоді в ЄС.
20. Гендерна політика в країнах ЄС

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

4. Вітте Л. Європейська соціальна модель і соціальна згуртованість: яку роль відіграє ЄС? / Л. Вітте. – К.: Заповіт, 2006. – 167 с.
5. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: навчальний посібник / І.А. Грицяк. – 2-ге вид., доп. – К.: К. І.С., 2006. – 300 с.
6. Діденко Н.Г. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики: монографія / Н.Г. Діденко. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2007. – 404 с.
7. Европейская социальная хартия. 18.10.1961: Справочник: пер. с франц. – М.: Междунар. отношения, 2000. – 264 с.
8. Європейський Союз: словник-довідник / ред.-упоряд. М. Марченко. – К.: К.І.С., 2005. – 142 с.
9. Использование европейского опыта для повышения эффективности социальной политики в Украине. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://experts.in.ua>
10. Копійка В.В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна / В.В. Копійка. – К.: Юрид. думка, 2005. – 48 с.
11. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: навчальний посібник / М.В. Кордон. – К.: Центр навч. літ., 2008. – 172 с.
12. Молодь та Європа: методичний посібник / Дослід. група «Молодь і Європа»; Центр приклад. політ. дослідж.; Ін-т політ. наук ім. братів Шоль; Мюнхен. ун-т ім. Л. Максиміліана. – Мюнхен: Вид-во Мюнхен. ун-ту ім. Л. Максиміліана, 2005. – 96 с.
13. Ніколас Мусіс. Усе про спільноти Європейського Союзу / пер. з англ. – К.: К.І.С., 2005. – 466 с.
14. Політика європейської інтеграції: навчальний посібник / за ред. проф. В.Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 512 с.
15. Тодоров І.Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти: монографія / І.Я. Тодоров. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 268 с.
16. The European Union after the Treaty of Lisbon^ Visions of leading policy-makers, academics and journalists. – Luxemburg Publication Office of the European Union, 2011. – 319 p.
17. Markus Jachtenbucht, Beate Kohler-Koch (Hrsg.) Europnache Integration 2, Auffage/2003. Leske +Budrich., Optaden/Falkner, erda.1998: EU Social policy (Policy) in 1990: Towards a Corporalist Policy Community, London.

Підручники та посібники

1. Європейська соціальна політика і моделі соціального партнерства: навчально-методичний посібник// Н.Г.Діденко, І.Я.Тодоров, О.Р.Чугріна, О.К.Міхеева; за заг. ред.. Н.Г.Діденко.- Донецьк: ДонДУУ, 2011.-219 с.
2. ЄС у кишені. Довідник з європейської інтеграції України. - К.: Представництво Фонду Конрада Аденауера, 2011.-74 с.

3. Соціальна політика і соціальне партнерство в ЄС: довідник / Н.Г.Діденко, І.Я.Тодоров, О.Р.Чугріна, О.К.Міхеєва / за заг. ред.. Н.Г.Діденко-Донецьк: ДонДУУ, 2012.- 250 с.

Інтернет ресурси:

1. Верховна Рада України. – <http://www.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. – <http://www.president.gov.ua/>.
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Європейська комісія (European Commission). – <http://ec.europa.eu/>.
5. Європейський парламент (European Parliament). – <http://www.europarl.europa.eu/>.
6. Європейський Союз (European Union). – <http://europa.eu/>.
7. Організація Північноатлантичного договору – НАТО (North Atlantic Treaty Organization – NATO). – <http://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>